

**GR (GOVERNMENT RELATIONS) – МЕНЕДЖМЕНТ
ЯК ФАКТОР ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ
ТА ІНСТИТУТІВ СУСПІЛЬСТВА**

Досліджено нову форму соціальної взаємодії органів влади та інститутів суспільства в Україні – GR (Government Relations) – менеджмент як фактор інституалізації взаємодії органів влади та інститутів суспільства.

Ключові слова: соціальна взаємодія, органи влади, інститути суспільства, Government Relations.

New form of social interaction of authority bodies and society institutes in Ukraine – GR (Government Relations) management, as a factor of institutionalization the authority bodies and society institutes interaction was researched.

Key words: social interaction, authority bodies, society institutes, Government Relations.

Якісно новий рівень відносин органів влади та інститутів суспільства (як бізнес-структур, так і організацій неприбуткового сектору) потребує впровадження нових, більш дієвих, комунікативних технологій. В останні декілька років у закордонній, особливо політичній науці, набуває обертів тенденція дослідження сутності “GR-менеджменту”, його змісту; дослідники працюють над розширенням значення терміна “GR-менеджмент”. І якщо раніше під ним розумілась тільки “взаємодія бізнес-структур із органами державного управління та місцевого самоврядування” [11], то на сьогодні можна говорити, що GR-менеджмент – це також і “співробітництво органів влади із громадськими (некомерційними) організаціями у сфері реалізації соціально орієнтованих проектів спрямованих на розвиток суспільного сектора економіки” [13].

Так, дуалістичність визначення набуває поширення завдяки осмисленню органами влади діяльності організацій “третього сектора”, що на відміну від “другого сектора” – бізнесу, не вимагають у владних установ матеріальних ресурсів, хоча іноді й діють за певні дивіденди, але здебільшого мають за мету визнання органами влади ролі громадських організацій у процесі взаємодії під час вироблення різних напрямків державної політики.

В українській науковій літературі з державного управління існує певна кількість наукових праць, спрямованих на дослідження процесу взаємодії органів влади та інших інститутів суспільства.

О. Бабінова вивчала теоретико-методологічний аспект взаємодії органів державного управління і органів місцевого самоврядування з громадськістю.

Н. Ковалішина, як фактор здійснення гендерної політики в Україні досліджувала проблеми взаємодії жіночих громадських організацій з органами державної влади. В. Надрага обрав предметом свого дослідження засіб підвищення ефективності управління на регіональному рівні, яким виступила взаємодія владних структур, політичних і громадських організацій. О. Радченко досліджував інституційну взаємодію народовладдя та органів державної влади у виборах [9].

У більш пізніших працях робиться наголос на тому, що за різних діалогових форм управління можуть бути використанні “різні моделі соціального партнерства:

- 1) тристороння взаємодія влади, бізнесу та громадськості (трипартизму);
- 2) будь-які варіанти двосторонньої взаємодії влади та громадськості;
- 3) безпосередня взаємодія місцевих державних організацій з органами місцевого самоврядування” [4].

У той же час, досліджуючи різні аспекти взаємодії владних установ та інститутів суспільства вищезазначені науковці не приділяють достатньо уваги питанням інституалізації взаємодії.

Метою статті є теоретичне вивчення та обґрунтування GR-менеджменту як фактору інституалізації взаємодії органів влади та інститутів суспільства.

Безумовним фактом демократизації діяльності органів влади є ступінь їх взаємодії із іншими інститутами суспільства у прийнятті державно-управлінських рішень та виробленні різних напрямків державної політики. На різних етапах становлення, розвитку та модернізації державного управління в Україні така взаємодія мала вигляд чи то залучення, чи то участі, а останнім часом науковці заговорили про кооперацію органів влади та різних інститутів суспільства у вирішенні соціально значущих проблем суспільства.

У цьому контексті слід наголосити, що залучення громадськості – це використання громадськості чи її діяльність для досягнення цілей державного органу. У той же час, участь громадськості – це дії, посередництвом яких рядові члени суспільства впливають або намагаються впливати на результати діяльності органів влади. У свою чергу, кооперація з громадськістю – це форма організації політичної діяльності громадян та органів влади для спільного досягнення загальних цілей чи задоволення потреб [10].

Не викликає жодного сумніву той факт, що умови сьогодення потребують саме кооперації владних установ та інституцій суспільства. А задля того, щоб така форма взаємодії працювала дійсно ефективно, потрібно налагоджувати зв’язки, тобто обійматись GR-менеджментом, саме інститутів суспільства з органами влади, що пояснюється потребою рівноправного, взаємовигідного та взаємозалежного співробітництва, яке має за мету делегування владними установами інститутам суспільства частини своїх управлінських функцій і повноважень на основі принципу субсидіарності.

Для більш глибокого дослідження проблем інституалізації взаємодії органів влади та інститутів суспільства за допомогою GR-менеджменту зупинимось на визначенні саме поняття GR (Government Relations).

За визначенням “Вікіпедії”, Government Relations – це “відносини з владними структурами, тобто вибудовування та налагодження взаємовідносин з державними органами влади, в тому числі: з урядом, з регіональними та місцевими органами влади” [12].

Російський дослідник лобізму та GR-менеджменту П. Толстих визначає GR як “діяльність спеціально уповноважених співробітників великих комерційних структур (GR-фахівців) з супроводу діяльності компанії у політичній сфері” [8]. Тобто науковцем наголос робиться на інституалізації взаємодії органів влади із бізнес-сектором. Сумнівним є факт взаємодії саме в політичній сфері життєдіяльності суспільства, адже дослідник підкреслює, що “основним завдання GR є попередження можливих загроз від діяльності політичних стейкхолдерів і реалізації потенційних можливостей компанії через її участь у політичних діях” [Там же].

У свою чергу, певні закордонні автори наголошують на тому, що GR – це “діяльність з побудови відносин між різними суспільними групами (бізнес-структурами, профспілками, громадськими організаціями) та державною владою, що включає в себе збір та обробку інформації про діяльність органів влади, підготовку та розповсюдження інформації про позиції груп, що вони представляють, вплив на процеси прийняття політичних та адміністративних рішень” [1].

Т. Кулакова розширює поняття GR. Науковець визначає Government Relations як “один з напрямків комунікативного менеджменту, метою якого є узгодження особистих інтересів організацій із інтересами органів державної влади різних рівнів для зниження ризиків та забезпечення сталого розвитку” [5]. Такий підхід російська дослідниця пояснює тим, що, на її думку, “GR як сукупність технік та методів спрямований на просування та захист інтересів організації (групи), управління ризиками, що надходять із оточуючого середовища (від місцевих, регіональних та федеральних рівнів влади, конкурентів, співробітників компанії та мешканців навколишніх районів, користувачів продукції та послуг, інвесторів та акціонерів)” [Там же].

Тобто на відміну від лобізму GR (Government Relations) – не просто технологія, а саме управлінська діяльність, що будується на організації, плануванні, мотивації та контролі.

Варто наголосити, що на відміну від українських дослідників проблем побудови паритетної взаємодії органів влади та інститутів суспільства, російські науковці все частіше обирають предметом дослідження саме GR (Government Relations) [3; 6; 7].

Д. Котієв, маючи за мету виявлення сутності, особливості та потенціалу GR-технологій, що покликані створювати взаємну довіру між бізнесом і державою, зробити їх прозорими, відкритими, легальними, тим самим сприяючи розвитку демократичних процесів у суспільстві, досліджує GR-технології як фактор розвитку та демократизації взаємостосунків бізнес-структур та держави з метою взаємовигідного співробітництва на благо усього суспільства. Науковець наголошує, що “сутнісні риси GR-технологій закладені у застосуванні суб’єктами

політики засобів та методів прагматичного досягнення цілей. Дані технологічні елементи діяльності є системою, що упорядковує політико-прикладну діяльність” [3]. Дослідник підкреслює, що іншою стороною GR-технологій у контексті оптимізації стосунків бізнес-структур та держави є “характеристика дій суб’єктів політики у реалізації ними поставлених цілей” [Там же]. А отже, з огляду на зазначене, “GR-технології набувають вигляду взаємозв’язку структурних і функціональних елементів, підпорядкованих цілям самого суб’єкта політики і як правило, політичної системи у цілому” [Там же].

Д. Матвєєнков, досліджуючи еволюцію інституту GR у системі приватно-державного партнерства в сучасній Росії, наголошує на тому, що на “сьогоднішній день сфера приватно-державного партнерства набуває вигляду найбільш перспективної сфери дослідження з боку політичної науки” [6]. Дослідник підкреслює, що “це пов’язано перш за все з тим, що в основу самої системи схожого партнерства апріорі покладена ідея взаємодії влади та бізнесу, узгодження їх інтересів та активної спільної діяльності у різноманітних суспільних сферах, з метою отримання взаємної вигоди у процесі реалізації великих суспільно значущих проєктів” [Там же].

А отже, діяльність як органів влади, так і бізнес-структур має бути спрямована на покращення стану суспільства, а це у свою чергу дає право наголосити на тому, що і третій сектор – громадській – може бути напряму інтегрований у відносини з органами влади завдяки GR-технологіям, що дасть можливість громадськості більш ефективно, без посередництва вирішувати нагальні проблеми суспільства. Підтвердженням цьому є й вираз Д. Матвєєнкова про те, що “... становлення та розвиток ... інституту GR, а також перебудова на його базі основних принципів інституціонального середовища політичної сфери ..., будуть сприяти підвищенню ефективності державного управління та зниження рівня корупції..., а також надасть поштовх для розвитку ... партнерства у економічній та соціальній сферах” [Там же].

Н. Почхуа, досліджуючи особливості і функції зв’язків з урядом (GR) як специфічної соціальної практики, інструменти та форми реалізації цього типу соціальної комунікації, роль зв’язків з урядом у налагодженні та наступному вдосконаленні каналів комунікації між владою та суспільством, наголошує на тому, що “GR (зв’язки з урядом) є новою соціальною практикою пострадянської Росії” [7]. Науковець підтверджує преамбулу нашого дослідження, підкреслюючи, що “основою кожної демократичної системи є участь громадян у суспільному та політичному житті країни, а ключовими “сладовими” демократії – особисті та політичні свободи та самоврядування” [Там же]. Більш того дослідник підкреслює, що “найбільш важливою є проблем підвищення дієспроможності та ефективності демократичних інститутів, формування можливості для самореалізації активних груп населення та їх участь у процесі державного управління та адміністрування, тобто створення можливості для повноцінного функціонування та розвитку демократичної системи та інститутів громадської участі...” [Там же].

З огляду на зазначене, Т. Кулакова наголошує, що “впровадження нових управлінських технологій викликано трансформацією відносин корпорацій (а в нашому випадку – інститутів суспільства. – *К. К.*) з державними органами, а саме: формуванням стратегічних форм взаємодії компаній з урядом” [5].

А отже, “зв’язки з урядом (GR) виступають у якості особливої форми соціальної взаємодії, що представляє собою стратегічний альянс між владою, бізнесом та суспільством” [11]. В якості мети такого альянсу виступає більш повна реалізація інтересів кожної із сторін взаємодії. При цьому відносини сторін мають партнерський характер, а їх матеріальні та нематеріальні активи об’єднуються на взаємовигідній основі. Тобто GR-комунікація будується на визнанні загальної взаємозалежності. Це пояснює й Н. Почхуа, наголошуючи, що “ніхто – ні окрема людина, ні організація, ні держава у цілому – не володіють всією інформацією, що потрібна для того, щоб вирішувати комплексні й різноманітні проблеми, ніхто не може наодинці впровадити прийняте рішення у житті, ніхто не володіє достатнім потенціалом до дії, щоб безумовно домінувати у процесах вироблення та реалізації політичного курсу” [7].

Слід наголосити й на тому, що Government Relations набувають статусу об’єкта вивчення на програмах магістерської підготовки.

Не можна не згадати й про підготовку навчальних посібників з питань GR-зв’язків з державою, що розкривають теоретичні засади GR, спрямовані на вивчення сучасної системи приватно-державного партнерства та політики держави з розвитку громадянського суспільства (у той же час, лобізм у даній літературі, розглядається як найважливіша технологічна частина GR) [2].

Отже, Government Relations (GR) у Російській Федерації набув статусу не тільки предмету наукового дослідження, а й окремої спеціальності при підготовці фахівців з державного та муніципального управління. Тобто сьогодні можна говорити про те, що GR-менеджмент є різновидом сучасного менеджменту, метою якого є підвищення статусності та прибутковості інституту суспільства в короткотерміновій і довготерміновій перспективі.

З огляду на зазначене можна виокремити основні завдання GR-менеджменту, а саме:

1. Удосконалення відносин інституту суспільства (бізнес-структури, громадської організації) зі структурними підрозділами чи співробітниками органів влади.
2. Спостереження за діяльністю органів влади, що може торкнутися інтересів інститутів суспільства (бізнес-структур, громадських організацій).
3. Здійснення впливу на вироблення різних напрямків державної політики, що можуть відобразитись на діяльності інститутів суспільства (бізнес-структур, громадських організацій).
4. Сприяння участі інститутів суспільства (бізнес-структур, громадських організацій) у роботі органів влади всіх рівнів, діяльність щодо роз’яснення структурним підрозділам чи співробітникам органів влади місії та завдань діяльності інститутів суспільства.

Можна наголосити на тому, що GR-менеджмент – це перш за все відкритість ведення діалогу між органами влади та інститутами суспільства і зменшення ролі “коридорного лобізму”, із широким залучення бізнес-структур та організацій “третього” сектора до процесу вироблення та реалізації різних напрямків державної політики.

В умовах ускладнення структури сучасного українського суспільства, наявності в ньому безлічі різноманітних груп інтересів великого значення набуває вироблення та реалізація нових форм соціальної взаємодії органів влади та інститутів суспільства (бізнес-структур та громадських організацій “третього” сектора). У свою чергу, це створює основу для появи та актуалізації такої нової сфери соціальної взаємодії, як Government Relations (GR) – зв’язки з органами влади, що полягає в підвищенні впливу інститутів суспільства (бізнес-структур, громадських організацій та релігійних конфесій) на формування та реалізації різних напрямків державної політики.

Отже, GR-менеджмент несе відповідальність за організацію взаємодії, просування та захист інтересів інституту суспільства в органах влади та інших інститутах суспільства. До функцій GR-менеджменту може входити політичний аналіз, відстеження законодавчих, політичних і соціально-економічних тенденцій та змін у суспільстві.

Література:

1. *Аги У.* Самое главное в PR / У. Аги, Г. Кэмерон, Ф. Олт, Д. Уилкокс : [пер. с англ.]. – СПб., 2004. – С. 362–363.
2. GR-связи с государством : теория, практика и механизмы взаимодействия бизнеса и гражданского общества с государством : учеб. пособие / под ред. Л. В. Сморгунова и Л. Н. Тимофеевой. – М. : РОССПЭН, 2012. – 407 с. – (Политология России).
3. *Котиев Д.* GR-технологии как фактор развития взаимоотношений бизнес-структур и государства в современной России / Д. Котиев. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/gr-tehnologii-kak-faktor-razvitiya-vzaimootnoshenii-biznes-struktur-i-gosudarstva-v-sovreme>.
4. *Крутий О. М.* Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості : [монографія] / О. М. Крутий. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2008. – С. 118–119.
5. *Кулакова Т.* Government Relations в процессе принятия политических решений / Т. Кулакова // ПОЛИТЭКС – POLITEX : Политическая экспертиза : Альманах, 2005. Вып. 2. – С. 226–238.
6. *Матвеенков Д.* Эволюция института GR в системе частно-государственного партнерства в современной России / Д. Матвеенков. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/evolyutsiya-instituta-gr-v-sisteme-chastno-gosudarstvennogo-partnerstva-v-sovremennoi-rossii>.
7. *Почхуа Н.* Связи с правительством (GR) как новая социальная практика постсоветской России / Н. Почхуа. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/svyazi-s-pravitelstvom-gr-kak-novaya-sotsialnaya-praktika-postsovetskoi-rossii>.

8. Профессиональный словарь лоббистской деятельности (составитель П. А. Толстых) // Центр по изучению проблем взаимодействия бизнеса и власти, Москва, 2009. – Режим доступа : http://lobbying.ru/dictionary_word.php?id=6.

9. http://www.nbu.gov.ua/_scripts/wwwi32.exe/%5Bin=_scripts/dis.in%5D

10. <http://language.br.com.ua/>

11. *Fisher J.* Public Relations and Government Relations : Handbooks for Voluntary Organizations : No. 4 / John Fisher. Government of Canada, 1986. – 65 p.

12. Government Relations. – Режим доступа : http://uk.wikipedia.org/wiki/GR_менеджер.

13. *Grant T.* Lobbying, Government Relations, and Campaign Finance : Navigating the Laws, Regulations and Practices of National Regimes [Hardcover] / Thomas Grant. – Oceana TM, 2007. – 1-st ed. – 690 p.

14. *Mack Charles S.* Lobbying and Government Relations : A Guide for Executives [Hardcover] / Charles S. Mack. – Quorum Books, 1989. – 244 p.

Надійшла до редколегії 04.09.2012 р.

УДК 351.74:35.078.3(477)

М. Ф. КРИШТАНОВИЧ

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ
ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ:
СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Досліджено процес інформаційно-аналітичного забезпечення ОВС України, форми, методи, організаційно-правові і кадрові основи його здійснення, перспективи подальшого розвитку.

Ключові слова: Україна, інформаційна політика, інформаційно-аналітична діяльність, органи внутрішніх справ.

The process of information-analytical support of internal affairs agencies is examined as well as forms, organizational, legal and personnel basics of its realization and perspectives for further development.

Key words: Ukraine, information policy, information-analytical activities, internal affairs agencies.

Серед пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ (далі – ОВС) на період 2010 – 2014 рр. МВС України визначило проблеми їх інформаційно-довідкового та науково-технічного забезпечення [14].